

**Bakanlar Komitesi'nin Gençlerin Haklara Erişimi Konusunda
Üye Devletlere Yönelik CM/Rec(2016)7 Sayılı Tavsiye Kararı**

(Bakanlar Komitesi tarafından 1266. Bakan Yardımcıları toplantısında 28 Eylül 2016 tarihinde kabul edildi)

Bakanlar Komitesi, Avrupa Konseyi Statüsü Madde 15.b hükümleri uyarınca,

Avrupa Konseyi'nin amacının, ortak mirasları olan idealleri ve ilkeleri teminat altına alıp gerçekleştirmek, ekonomik ve toplumsal ilerlemelerini kolaylaştırmak amacıyla üyeleri arasında daha çok birlik sağlamak olduğunu göz önünde tutarak;

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (ETS No. 5) ve gözden geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartını (ETS No. 163) göz önünde tutarak;

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi ve protokollerini göz önünde bulundurarak;

Parlamentar Meclisi'nin 2015 (2013) sayılı "Gençlerin temel haklara erişimi" konulu Tavsiye Kararı ile 1978 (2011) sayılı "Gençlik hakları için Avrupa çerçeve sözleşmesine doğru" konulu Tavsiye Kararını ve Bakanlar Komitesi'nin bu tavsiye kararlarına verdiği Cevapları hatırlatarak;

Bakanlar Komitesi'nin Avrupa Konseyi'nin gençlik politikasına ilişkin CM/Res(2008)23 sayılı Kararını hatırlatarak;

Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi'nin "Gençlik katılımının önündeki engellerin yıkılması: yerel ve bölgesel yönetimler ve gençler için ortak bir dilin benimsenmesi" konulu 386 (2015) sayılı Kararı ile "Gençlerin Yerel ve Bölgesel Yaşama Katılımına İlişkin Gözden Geçirilmiş Avrupa Şartı" konulu 128 (2003) sayılı Tavsiye Kararını hatırlatarak;

Dezavantajlı mahallelerde yaşayan gençlerin sosyal haklara erişimine ilişkin CM/Rec(2015)3 sayılı Tavsiye Kararı, engelli çocuk ve gençlerin topluma tam anlamıyla dahil olmalarının sağlanmasına ilişkin CM/Rec(2013)2 sayılı Tavsiye Kararı, kaliteli eğitim sağlanmasına ilişkin CM/Rec(2012)13 sayılı Tavsiye Kararı, 18 yaş altı çocuk ve gençlerin katılımına ilişkin CM/Rec(2012)2 sayılı Tavsiye Kararı, gençlik bilgilendirmesine ilişkin CM/Rec(2010)8 sayılı Tavsiye Kararı, Avrupa Konseyi Demokratik Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Şartına ilişkin CM/Rec(2010)7 sayılı Tavsiye Kararı, otizm spektrumundaki hastalıkları olan çocukların ve gençlerin eğitimi ve topluma dahil olmalarına ilişkin CM/Rec(2009)9 sayılı Tavsiye Kararı, toplumsal cinsiyet eşitliği standartları ve mekanizmalarına ilişkin CM/Rec(2007)17 sayılı Tavsiye Kararı ve gençlik politikasının geliştirilmesinde ulusal gençlik konseylerinin rolüne ilişkin Rec(2006)1 sayılı Tavsiye Kararı başta olmak üzere Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere yönelik ilgili tavsiye kararlarında belirtilen mevcut ilkelerin uygulanabilirliğini hatırlatarak;

Avrupa'nın inşasında gençlerin sahip olduğu önemli kapasitelere ve asli bir rol oynadıklarına inanmakla birlikte sistematik ekonomik ve toplumsal zorluklar ve Üye Devletlerin gençleri demokratik süreçlere tam olarak dahil edememesinden kaynaklanan demokratik eksikliklerden etkilenen yaşlanmakta olan toplumdaki kötüye giden toplumsal durumdan büyük endişe duyarak;

İnsan hakları, sosyal içerme, kültürlerarası diyalog, toplumsal cinsiyet eşitliği ve gençlerin aktif katılımını teşvik eden gençlik politikalarını desteklemek için gençlik sektöründe Avrupa Konseyi tarafından yapılan çalışmaları kabul ederek;

Avrupa Konseyi'nde birlikte yönetim ilkesi ve gençlik sektörü uygulamalarının önemine vurgu yaparak;

Özellikle "Avrupa Konseyi gençlik politikasının geleceği: Gündem 2020" teması ile 2008 yılında Kiev'de düzenlenen ve "Gençlerin haklara erişimi: yenilikçi gençlik politikalarının gelişimi" teması ile 2012 yılında St. Petersburg'da düzenlenen önceki Avrupa Konseyi Gençlikten Sorumlu Bakanlar Konferanslarının sonuçlarını ve St. Petersburg konferansından önce düzenlenen gençlik etkinliğinde alınan kararları göz önünde tutarak;

Toplumlarımızın gelişmesinde gençlerin oynadığı temel role ve gençlik kuruluşlarının gerçekleştirdiği çalışmalara vurgu yaparak ve gençlerin haklara erişiminin kişisel gelişimleri ve özerklik kazanmaları için ön şart olduğunu önemle belirterek;

Gençlerin haklara engelsiz ve tam erişiminin insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü kültürünün esas unsurlarından biri olduğunu dikkate alarak; 2014 yılında Avrupa Konseyi tarafından ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) çocuk haklarına ilişkin içtihadını içeren çocuk hakları içtihadı veritabanı THESEUS tarafından yayınlanan sırasıyla Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa Sosyal Şartının yorumlanmasından doğan AİHM içtihadı ve Avrupa Sosyal Haklar Komitesi'nin aldığı karar ve sonuçlar incelendiğinde tespit edildiği üzere gençlerin karşılaştıkları hak ihlallerinin ve bu hakların tanınmadığının farkında olarak;

Küçüklerin korunması için yapılan haklı yasal istisnalar dışında her kuşakta olduğu gibi gençlerin insan haklarından ve ulusal ve uluslararası hukuk kapsamındaki diğer bütün haklardan tam olarak yararlanmaya hakkı olduğunun altını çizerek;

I. Üye Devlet hükümetlerinin aşağıdaki yollarla gençlerin haklara erişimini artırmasını tavsiye eder:

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 14. Maddesinde açıkça belirtilen sebeplerle ya da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadında tespit edilen diğer şekillerde gençlerin karşılaştığı ayrımcı uygulamaların üzerine gitme.¹ Çok yönlü kimlikler ve ayrımcılığın kesişimselliği konularına özellikle odaklanılmalıdır;

2. gençlerin barışçıl toplantı yapma, özgürce dernek ve sendika kurma, bunlara katılma ve aktif olma haklarının önündeki her türlü yasal, idari ve tatbiki engeli kaldırma;

3. aşağıdaki konulara özellikle vurgu yaparak, bütün gençlerin haklara daha etkin şekilde erişimini desteklemek ve kolaylaştırmak için tüm düzeylerde gençlik politikaları oluşturma veya geliştirme:

- kaliteli eğitime erişimin önündeki engeller;
- okulu bıraktıktan sonra adil, hakkaniyetli ve elverişli çalışma koşullarına sahip istikrarlı ve anlamlı işlere sahip olmak ya da nitelikli stajlar bulmak için pek çok gencin karşılaştığı zorluklar;
- işsizlik dönemleri de dahil eğitim ve öğretime devam etmek için uygun desteğin olmaması;
- gençlerin özel ihtiyaçlarını karşılamak için toplum ve sağlık hizmetlerinin yetersiz kapasitede olması;
- hayattaki belirsiz durumların gençlerin refahı ve güvenliği üzerindeki olumsuz sonuçları;
- özellikle gençleri doğrudan ilgilendiren kararlar ile ilgili olarak toplum yaşamına katılım olanaklarının yetersizliği, katılım için sistematik bir teşvik ve hazırlık politikası olmaması ve etkili katılıma imkan veren mekanizma veya yapıların olmaması;
- gençlik girişimleri ve öz-yönetimli ve bağımsız gençlik kuruluşları için mali ve siyasi desteğin yetersiz olması ya da hiç olmaması;

4. uluslararası, ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde ilgili tüm politika alanlarında işbirliği yaparak gençlerin erişimini artırmaya yönelik eşgüdümlü bir yaklaşım benimseme. Bu amaçla Üye Devletler aşağıdaki adımları atmalıdır:

- uzun dönemli etkisi olan bütün politikalarda kuşaklararası dayanışmanın dikkate alınması da dahil haklara erişim sırasında gençlerin karşı karşıya olduğu sorunlara dair eleştirel ve bilgiye dayalı derin bir inceleme yapma. Bu incelemeye uzmanlar, politika oluşturucular, gençlik çalışanları, gençlik kuruluşlarının temsilcileri, sendikalar ve diğer sivil toplum kuruluşları dahil edilmelidir. Mümkün olduğunda, dışlanmış veya ötekileştirilmiş gençlerin deneyimlerini tespit etmek için bölünmüş veriler incelenmelidir. Kaydedilen ilerleme düzenli aralıklarla gözden geçirilmelidir;
- gerekirse, mevcut ve planlanan mevzuatı inceleme ve haklara erişimi destekleyip teminat altına alan ve gençlerin haklara erişimi önündeki her türlü yasal engeli sistematik olarak kaldıran yasal tedbirler getirme;
- gençlik kuruluşları ve ulusal gençlik konseyleri de dahil gençlik politikası paydaşları ile istişarede bulunarak gençlerin haklara erişimini artırmak için atabilecekleri ek adımları düşünme;
- gerekirse, tüm gruptaki gençlerin ihtiyaçlarına adil bir şekilde cevap verirken gençlerle ilgilenen kurum ve hizmetleri desteklemek amacıyla bunların yapısını ve uygulamalarını değiştirme, bu kurumlarda gençlerle çalışan personelin yetenek ve becerilerini geliştirme,

¹ Bakınız Açıklayıcı Notun 23. paragrafı.

5. insan haklarının evrenselliği ve bölünmezliği, ayrımcılık yapmama ve fırsat eşitliği, toplumsal cinsiyet eşitliği, hesap verebilirlik, demokrasi, katılım ve kuşaklararası dayanışma ilkelerini yansıtan haklara gençlerin erişimini artırmaya yönelik stratejiler belirleme. Bu stratejilerde, gençlik çalışmalarının gençlerin haklara erişimini sağlamak için özellikle değerli katkılarda bulunabileceği kabul edilmelidir;

6. gençlerin haklara erişimini teşvik edip kolaylaştırmak için politika ve programlar oluştururken ve aynısını yapmaları için yerel ve bölgesel otoriteleri teşvik ederken bu tavsiye kararının ekinde önerilen tedbirleri dikkate alma;

7. gençlerin haklarına erişimini destekleme ve koruma ihtiyacına dair farkındalık yaratmak amacıyla bu tavsiye kararının eki ile birlikte tercüme edilerek yetkili otoriteler ve paydaşlar arasında dağıtılmasını temin etme.

II. Kabul edildikten beş yıl sonra bu tavsiye kararı için Üye Devletler tarafından yapılan takibi değerlendirmeyi kabul eder.

CM/Rec(2016)7 Sayılı Tavsiye Kararının Eki

1. Kapsam ve amaç

Bu tavsiye kararı, özel olarak hakları ele almaktan ziyade gençlerin haklara erişimini artırmayı amaçlar. Gençlerin yararlanabilmesi gereken haklar ve hakları ihlal edildiğinde ne yapabilecekleri konusunda farkındalığı teşvik etmek için adımlar atarak, yasal, siyasi ve toplumsal engelleri ortadan kaldırarak erişimi artırmaya odaklanır. Üye Devletlerin düzenli olarak hak ihlallerini izleyip bunlara müdahale etmesinin ve yasal hükümler aracılığıyla yeterli koruma sağlamanın önemini vurgular.

Tavsiye kararı, yaşları gereği insan hakları ve temel özgürlüklerden tam olarak faydalanmalarının ve topluma aktif katılımlarının önünde engeller olan bütün gençler için geçerlidir. "Gençler" veya "gençlik" terimleri ile kastedilen yaş aralığının tanımı her Üye Devletteki yasal ve anayasal çerçeveyi yansıtmalıdır.

2. İlkeler

Tavsiye kararı, önsözde atıfta bulunulan belgelerde güvence altına alınan mevcut ilkeleri temel almaktadır. Bu ilkeler aşağıdakileri kapsar:

- gençlerin haklara erişimi, günümüzde Avrupa'da insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü kültürünü inşa etmek için temel unsurlardan biridir;
- gençlik kuruluşları ve gençlik çalışmaları, gençlerin haklara erişimini sağlamada ve aktif vatandaşlar olmaları için gençleri desteklemede kritik bir rol oynar;
- haklara erişim için gençlerin, gençlik kuruluşlarının ve gençlik çalışanlarının gençlerin yararlanması gereken haklar ve bu haklar ihlal edildiğinde ne yapılabileceği konusunda bilgi ve eğitime sahip olmaları gerekir;
- gençlerin toplum yaşamına ve karar alma sürecine aktif ve etkili katılımı erken yaşlardan itibaren hem korunmalı hem de teşvik edilmelidir;
- gençler herhangi bir sebepten dolayı ayrımcılığa uğramaksızın hak ve özgürlüklerinden tam anlamıyla yararlanmalıdır. Bunu gerçekleştirmek için ayrımcılıktan etkilenenler de dahil daha az imkanı olan gençlere özel ilgi gösterilmelidir.

3. Tedbirler

Gençlerin haklara erişimini destekleyip kolaylaştırmak için Üye Devlet hükümetleri aşağıdaki girişimlerde bulunmalıdır.

3.1. Eğitime erişim konusunda:

- kaliteli ve kapsayıcı (örgün ve yaygın) eğitime yatırım yapılması;
- okul bitirmeyi desteklemek ve teşvik etmek için tüm engellerin kaldırılıp mekanizmaların devreye sokulması, herkesin eğitime erişiminin sağlanması;
- eğitime erişimin önündeki ekonomik, coğrafi ve fiziksel engellerin üzerine gidilmesi ve yeterli öğrenci destek hizmetleri sağlanması;

- yaygın öğrenme ve gençlik çalışmalarının tanınmasına (Strazburg süreci) yönelik çalışmaların artırılması ve standartlara uygunluk, mesleki eğitim ve öğretim (MEÖ) kalitesinin yanı sıra yüksek öğretim ve yeterliliklerin (Bologna süreci ve Kopenhag süreci) sağlanması.

3.2. Gençlerin özerkliği ve topluma dahil olması konusunda:

- tüm düzeylerde gençlik politikaları ve gençlik çalışmaları yapılması veya geliştirilmesi;
- okuldan işgücü piyasasına sorunsuz geçişin kolaylaştırılması, geçiş sürecinde önemli adımlar olarak görülen staj ve çıraklık süreçlerinin net bir eğitim değerine sahip, yeterince ödüllendirilip düzenlenen kaliteli deneyimler olmasının sağlanması;
- gençleri insana yakışır bir yaşam standardını destekleyebilen nitelikli işlere erişmekten alıkoyan engellerin kaldırılması;
- gençlerin refahın faydalarına, kredi ve konut programlarına erişimini sağlayan uygun tedbirler alınması;
- Avrupa Sosyal Şartı hükümlerinin uygulanmasını pekiştirerek, gençlerin sosyal haklara erişiminin kolaylaştırılması;
- eğitim, iş, konut ve ulaşım imkanlarına erişimi artırarak, yapılan politikaların kırsal bölgelerde ve dezavantajlı mahallelerde yaşayan gençlerin özel ihtiyaçlarını yansıtmasının ve bunlara cevap vermesinin sağlanması.

3.3. Gençlik hareketliliği konusunda:

- mevcut Avrupa programları, basitleştirilmiş vize prosedürleri ve hareketlilik programlarına erişim dahil olmak üzere memleketleri, geçmişleri veya nihai engellilik durumlarına bakılmaksızın gönüllüler başta olmak üzere bütün gençler için hareketliliğe eşit erişime destek verilmeye devam edilmesi;
- siyasi veya sosyo-ekonomik sebeplerle diğer ülkelere taşınan gençlerin karşılaştığı zorlukların üzerine gidilerek, haklara erişebilmeleri konusunda ödün verilmemesi.

3.4. Aktif vatandaşlık, demokrasi ve katılım konusunda:

- mümkün olduğunda politika oluşturma sürecinin gençlere en yakın olduğu yerel ve bölgesel düzeyler dahil olmak üzere, diğerlerinin yanında, birlikte yönetim ilkelerine dayalı politika geliştirilmesinde gençlerin ve gençlik kuruluşlarının anlamlı katılımını desteklemeye yönelik mekanizmalar kurulması;
- tüm gençler için katılım ve dahil olma kanalları olarak gençlerin liderlik ettiği, bağımsız ve demokratik kuruluşların ve ulusal gençlik konseylerinin tanınması ve desteklenmesi;
- e-katılımın tamamlayıcı bir araç olarak kullanılması da dahil tüm gençler için serbestçe toplanma, dernek kurma ve kendilerini ifade etme olanaklarının sağlanması;
- gençlerin okuldayken katılım ve demokrasiyi öğrenmesinin ve bunları eylem halinde deneyimlemesinin sağlanması;
- örneğin uygun olduğunda oy kullanma yaşının düşürülmesi de dahil oylama sistemleri gözden geçirilerek ve seçmen haklarının sadece oy kullanma veya aday olma yoluyla hak sahibi herkes tarafından kullanılması sağlanarak gençlerin demokratik katılımını sınırlayan engellerin kaldırılması.

3.5. Çeşitliliğe sahip toplumlarda birlikte yaşama konusunda:

- gençlik kuruluşlarının sahip olduğu uzmanlık kullanılarak, ötekileştirilmiş gençlerin katılımı ve dahil edilmesi güçlendirilerek ve gençler ile gençlik kuruluşları arasındaki kültürlerarası yeterlilikler ve uluslararası anlayış artırılarak, olduğu yerlerde ayrımcılık, hoşgörüsüzlük ve dışlanmanın üzerine gidilmesi;
- hoşgörü, saygı ve karşılıklı anlayış ruhu içinde çeşitlilik, sosyal uyum ve içermeye dayalı barışçıl toplumlara katılım için gençlerin ve gençlik kuruluşlarının teşvik edilip desteklenmesi;
- yeniden barışçıl bir ortam oluşturulması amacıyla kitle iletişim araçları da dahil halihazırdaki program ve araçlar kullanılarak çatışma ve çatışma sonrası bölgelerde barış inşasının ve diyalogun teşvik edilmesi;
- hükümet yapıları ve gençlik kuruluşları arasında işbirliği sağlanması, Avrupa Konseyi Demokratik Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Şartının uygulanmasının önündeki bürokratik ve siyasi engellerin kaldırılması;
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 14. Maddesi ile ayrımcılık karşıtı diğer uluslararası belgelerin etkili şekilde uygulanmasının geliştirilmesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine Ek 12 Numaralı Protokolün onaylanması konusunun değerlendirilmesi;
- göçmen geçmişi olan gençlerin katılımının daha çok desteklenmesi.

3.6. Bilgiye ve korunmaya erişim konusunda:

- Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin 42. Maddesine uygun olarak gençlerin haklarına dair farkındalık yaratılmasını hedefleyen uzun vadeli stratejiler geliştirilerek bunların desteklenmesi;
- çocuk hakları eğitimi de dahil demokratik vatandaşlık ve insan hakları eğitimlerinin örgün eğitim müfredatına ve yaygın öğrenmeye dahil edilmesi;
- eğitim ve uygulama değişimlerinin yanı sıra yeterli kaynakların sağlanması yoluyla gençlik çalışanları ve doğrudan gençler ile çalışan diğerleri arasında profesyonel yeterliliklerin geliştirilmesi ve haklara erişim sağlanması;
- genel halk, gençler ve profesyoneller arasında gençlerin haklara erişimi konusunda farkındalık yaratmaya yönelik kamu bilgilendirme ve eğitim programlarının yapılması;
- gençleri sahip oldukları haklar ve bu haklar ihlal edilirse veya geri alınırsa çare aramaya yönelik mevcut olanaklar konusunda bilgilendirmek ve tavsiyede bulunmak için etkili mekanizmalar sunulması. Bu tür mekanizmalar, ayrımcılığa uğrama veya toplumda dışlanma tehlikesiyle karşı karşıya olup daha az imkanı olanlar başta olmak üzere tüm gruplardaki gençler için erişilebilir olmalıdır. Buna ek olarak, gücü yetmeyen bütün gençlere yasal danışmanlık ve temsil imkanı sağlanmalıdır;
- henüz yok ise, gençlerin haklara erişimine saygı gösterilip korunmasını teminen (Paris İlkelerine uygun olarak) ombudsmanlık gibi uygun ve bağımsız bir insan hakları kurumunun kurulması;
- ortak bir şikayet sistemi sunan Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı ve Ek Protokolünün onaylanması (ETS No. 158);
- haklarının ihlal edildiğini iddia eden çocukların ve temsilcilerinin bütün iç hukuk yollarını tükettikten sonra Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi nezdinde başvuruda veya şikayette bulunabilmelerine olanak tanıyan BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin Başvuru Usulüne İlişkin İhtiyari Protokolün onaylanması;
- karar alıcıların gençlerin uğradığı hak ihlalleri ve mevcut yasal araçlar ile ne ölçüde korundukları konusunda anlayışlarının artması için düzenli olarak içtihat derlemelerinin yapılmasının teşvik edilmesi.

3.7. Sağlık hizmetlerine erişim konusunda:

- yaygın eğitim ve okul müfredatı kapsamında (cinsel ve üreme sağlığı eğitimi de dahil) kapsamlı ve yaşa uygun sağlık eğitimi sağlanması;
- gençlere yönelik sağlık hizmetleri ve destekler konusunda kapsamlı ve yaşa uygun bilgilendirme sağlanması;
- fiziksel aktivite ve sağlıklı beslenme de dahil sağlıklı yaşam tarzları konusunda kapsamlı ve yaşa uygun bilgilendirme sağlanması;
- tedaviye erişim ve mahremiyet garantileri konusunda bilgilendirme de dahil sağlık riskleri ve bunların önlenmesi hakkında gençlere yönelik farkındalık yaratma kampanyaları yapılması;
- sağlık çalışanlarının gençlerle çalışma konusunda eğitim almasının sağlanması;
- gençlerin duygusal gelişimini ve esenliğini teşvik etmeye yönelik bütüncül ve önleyici hizmetler sağlanması;
- ücretsiz, güvenli ve kişiye özel cinsel ve üreme sağlığı hizmetlerinin sağlanması;
- gençler ihtiyaç duyduğunda, ihtiyaç duyan gençler için ve özellikle de şiddet, istismar ve taciz kurbanları için ücretsiz danışmanlık sağlanması;
- yeme bozuklukları ile mücadele ve gençler arasında bağımlılık gibi ruh sağlığı hizmetlerine kolay ve zamanında erişim sağlanması;
- (mülteciler ve göçmenler de dahil) savunmasız, sömürülmüş ve azınlık gruplarından gençler için yukarıda bahsi geçen sağlık hizmetlerine erişim konusuna özel ilgi gösterilmesi.